

Příloha č. 7 Podklady pro komparační studii zahraničí BELGIE

Konečný uživatel výsledků:

**Ministerstvo práce
a sociálních věcí**
Na Poříčním právu 1/376
128 01 Praha 2

Název projektu: Děti a domácí násilí – výzkum potřebnosti služeb specializovaných na pomoc dětem ohroženým domácím násilím a návrh minimálních parametrů těchto služeb

Číslo projektu: TIRSMPSV127

Řešitel projektu: Ostravská univerzita, Dvořákova 7, 701 03 Ostrava

Doba řešení: 1. 12. 2022–31. 12. 2024

Důvěrnost a dostupnost: pouze pro účely kontroly výstupů ze 8Q

Informace o autorském týmu:

Mgr. Bohdana Richterová, Ph.D.

Doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Mikulcová, Ph.D.

Mgr. Veronika Štenclová, Ph.D.

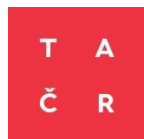
Mgr. Bc. Hana Kubíčková, Ph.D.

Doc. Mgr. Štefan Chudý Ph.D., MBA

Daniela Kantorová, Psy.D.

Ing. Ondřej Mikulec, Ph.D.

Mgr. Kateřina Cilečková, Ph.D.

Další informace o projektu:

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

BELGIE.....	4
1. Téma domácího násilí ve společnosti a jeho vymezení.....	9
2. (Ne)dostatek a (ne)dostupnost sociálních služeb	14
3. Multidisciplinární spolupráce.....	19
4. Policie.....	21
5. Soudy.....	22
6. Prevence	23
7. Vzdělávání.....	24
8. Financování služeb	25

BELGIE

Úvod

Počet obyvatel Belgie činí přibližně 11,5 milionu a je srovnatelný s počtem obyvatel České republiky. Státní zřízení – federativní konstituční monarchie, náboženství – římskokatolické, protestantské, islámské, judaistické, rozloha – 30 529 km². Belgie je země s vysokou životní úrovní a patří k nejrozvinutějším zemím na světě. Byla zakládajícím členem Evropské unie a na jejím území sídlí mnoho jejích institucí. Sídlí zde také další mezinárodní organizace, například NATO. Politicko-demografické členění Belgie je tvořeno třemi regiony, které se dále dělí celkem na 10 provincií a obcí. Každá část-region (Vlámsko, Valonsko a Bruselský region) má samostatný systém vlády, a tedy i právních předpisů, navíc je Belgie tvořena třemi jazykovými společenstvími (vlámské, valonské a německé). Jazyková, náboženská a kulturní rozmanitost Belgie z ní přirozeně tvoří centrum multikulturality s velkým důrazem na rovnost. Rovnost názorů a pluralitu moci v exekutivě zajišťují také federální vláda, politika regionů, komunitární senát atd., kde je rovnostářství poměrného systému respektováno ve všem: od jazyka, pohlaví až po náboženství.

Složitá struktura tří belgických regionů se přirozeně odráží v politickém systému a má důsledky pro systém ochrany dětí, z nichž většina souvisí se špatným zacházením s dětmi. Právní úprava a právní předpisy řešící pomoc při špatném zacházení s dětmi se ve vlámském, německém a valonském společenství liší. Kromě toho je týrání a zanedbávání dětí (CAN) na federální úrovni považováno za trestný čin. Belgické systémy ochrany dětí kladou důraz na ochrannou funkci vlády s více sociálnědemokratickým přístupem defamiliarizační politiky. Charakteristika CAN je poměrně složitá a závisí na sociálních strukturách, postojích, hodnotách, normách a zákonech.

Struktura belgického státu má zásadní vliv na organizaci práce řešení případů zneužívání dětí. Belgie je federální stát, který se skládá ze tří společenství (Vlámské společenství, Francouzské společenství a Německy mluvící společenství) a tří regionů (Vlámský region, Francouzský region a Německý region Valonského regionu a Regionu hlavního města Bruselu). Společenství jsou v jejich kompetenci, jsou záležitostí týkající se osob, jako jsou zdravotnictví a školství. Z toho vyplývá, že předpisy týkající se organizace veřejných služeb poskytování pomoci v případech zneužívání dětí (preventivní) zdravotní péče a péče o děti se u vzdělávání ve všech společenstvích liší. Každý případ týrání dítěte proto může zapojit několik subjektů, které se liší v závislosti na společenství, kde se případ řeší. Dítě má bydliště nebo faktické místo pobytu (The Brussels Times, 2024).

Belgické právo tělesné tresty výslovně nezakazuje. Proto je v některých rodinách tělesný trest praktikován denně, zejména proto, že tento druh trestu je stále dobře zavedeným zvykem.

Správní a soudní řízení v Belgii dostatečně nezohledňuje názor a zájem dítěte, což je v rozporu s článkem 3 Úmluvy o právech dítěte (CRC), podle kterého: „nejlepší zájem dítěte musí být prvořadým hlediskem“ (Humanium, 2020).

Významným tématem v souvislosti s násilím páchaným na dětech je belgická integrační politika. Výbor pro práva dítěte uvedl, že systém péče o dětské uprchlíky je v Belgii nedostatečný. Dodržování jejich práv není řádně zaručeno, neboť chybí infrastruktura a personál pro zajištění adekvátní péče. Velmi nejisté jsou také životní podmínky rodin žádajících o azyl. Nedostatek místa v centrech nutí některé z nich žít na ulici (tuto skutečnost jsme viděli na vlastní oči při návštěvě Bruselu). Není tedy pravděpodobně náhodou, že organizace DCI – Belgium realizovala v letech 2019 a 2020 výzkumný projekt zaměřený právě na oblast genderově podmíněného násilí mezi migrujícími dětmi a mládeží v Evropě (DEI – Belgique, n. d.).

Kontaktování organizací a odborníků v zemi

Osoby z akademického prostředí: HAUTE ÉCOLE LEONARD DA VINCI; VIVES HOGESCHOOL KORTRIJK:

marie.gilot@vinci.be marie.gilot@vinci.be

fanchon.paumen@vinci.be fanchon.paumen@vinci.be

rabia.sika@vives.be Rabia.sika@vives.be

evelien.geurts@vives.be evelien.geurts@vives.be – odpověděla, přislíbila zaslat další kontakty, již se neozvala

eline.schepens@vives.be eline.schepens@vives.be

Sabine Poleyn sabine.poleyn@vives.be – zaslala další kontakty

bart.vanhoenacker@vives.be bart.vanhoenacker@vives.be

charlotte.demeyer@vives.be charlotte.demeyer@vives.be – zaslala vyplněný dotazník a informace o dalších projektech

mieke.denuwelaere@vives.be mieke.denuwelaere@vives.be – zaslal odkaz na odbornou organizaci a výroční zprávu - Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling - VECK

Organizace:

Kontaktování přes Victim Support

algemeen@cawbrussel.be algemeen@cawbrussel.be

info@cawantwerpen.be info@cawantwerpen.be

onthaal@cawboommechelenlier.be onthaal@cawboommechelenlier.be

administratie@cawcentraalwestvlaanderen.be administratie@cawcentraalwestvlaanderen.be

onthaal@cawdekempem.be onthaal@cawdekempem.be

secretariaat@cawoostvlaanderen.be secretariaat@cawoostvlaanderen.be

info@samvzw.be info@samvzw.be

Vertouwenscentrum Kindermishandeling (Child Abuse Centres/Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling – VECK je partnerskou organizací Vertouwenscentrum Kindermishandeling)

info@expertisecentrumkindermishandeling.be info@expertisecentrumkindermishandeling.be
– žádost zaslána 3x – bez odezvy

info@vkbrussel.be info@vkbrussel.be – po návštěvě bylo centrum kontaktováno

Po návštěvě zařízení v srpnu kontaktován ředitel zařízení Erik Van Dooren (Erik.VanDooren@vkbrussel.be)

info@vkantwerpen.be info@vkantwerpen.be – zařízení jsme navštívili, hovořili s administrativní pracovnící a dvěma odbornými pracovníci

Po návštěvě byla kontaktována 2x také vedoucí zařízení Tessa Neri (tessa.neri@vkantwerpen.be)

info@vkgent.be info@vkgent.be

info@vertrouwenscentrumwvl.be info@vertrouwenscentrumwvl.be

info@vkvlaamsbrabant.be info@vkvlaamsbrabant.be

info@vklimburg.be info@vklimburg.be

Při hledání vhodných kontaktů v Belgii byla rovněž oslovena zástupkyně BKB v ČR (Mgr. Markéta Vitoušová), která má kontakty na Victim Support – sděleno, že při navazování spolupráce s Belgií jsou dlouhodobě překážky, respektive nedaří se navázat hlubší spolupráci.

Child Focus Belgium

116000@childfocus.org 116000@childfocus.org

Stephan.smets@childfocus.org Stephan.smets@childfocus.org

Veronique.Vogeleer@childfocus.org Veronique.Vogeleer@childfocus.org

Sofia Mahjoub z organizace Child Focus odpověděla, že problematice domácího násilí se nevěnují/věnují se problematice sexuálního násilí mimo kontext rodiny a ztracené děti/zaslala odkazy na dvě stěžejní organizace Belgie:

- Vertouwenscentra (Child Abuse Centres) VK (vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be) pro vlámskou část

- SOS Enfants Les équipes SOS Enfants - Professionnel - Office de la naissance et de l'enfance (one.be) pro francouzskou část Belgie.

SOS Enfants (ONE)

sos-enfants@one.be sos-enfants@one.be

sosulb@ulb.ac.be sosulb@ulb.ac.be – organizace byla navštívena

Osobní návštěva zařízení

V období od 7. do 9. 8. 2023 jsme navštívili tři zařízení, dvě zařízení v Bruselu – Vertouwenscentrum Kindermishandeling; SOS Enfants a jedno v Antverpách – Vertouwenscentrum Kindermishandeling.

Vertouwenscentrum Kindermishandeling v Bruselu – byli jsme velmi přátelsky přijati administrativní pracovníci instituce, která nám sdělila, že ředitel bude přítomen následující den a přislíbila, že mu předá naše kontakty a žádost. Erik Van Dooren nám 8. 8. odepsal, zaslal odkaz na aktuální publikaci, která popisuje systém ochrany dětí v různých destinacích včetně Belgie.

(<https://global.oup.com/academic/product/oxford-handbook-of-child-protection-systems-9780197503546?cc=ru&lang=en&>).

SOS Enfants v Bruselu – zařízení sídlí v budově nemocnice v blízkosti dětské psychiatrie, rovněž zde se nám dostalo velmi přátelského přivítání. Bohužel pracovníci centra neuměli dobře anglicky, předali jsme si kontakty a dostali jsme příslib, že ve čtvrtek bude na pracovišti kolega, který dobře ovládá angličtinu a bude se našim otázkám věnovat, případně zavolá.

Vertouwenscentrum Kindermishandeling v Antverpách – také v tomto zařízení (jde o pobočku zařízení, které jsme navštívili v Bruselu) nás uvítala administrativní pracovnice, která sdělila, že vedoucí není přítomna a vzhledem k tomu, že je období prázdnin, nikdo se nám nemůže věnovat. V centru jsme přece jen setrvali, a nakonec se nám alespoň chvíli věnovaly dvě odborné pracovnice, se kterými jsme sdíleli informace o centru a problematice domácího násilí.

Informace o centru vyplývající z rozhovoru a webových stránek centra:

Centrum pro zneužívání dětí je pověřeným zařízením, jak je stanoveno ve vyhlášce vlámské vlády ze dne 1. ledna 2018 (<https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/wp-content/uploads/2021/05/VK-BVR-Definitief.pdf>).

Zneužívání dětí je z pohledu pracovníků centra vnímáno jako forma fyzického, emocionálního nebo sexuálního násilí, jehož oběťmi se děti stávají. Jedná se o nenáhodné jednání nebo opomenutí jednat ze strany rodičů nebo jiných osob. Důsledky tohoto jednání vážně ohrožují vývoj dítěte.

Cílem center je odhalovat, řešit a předcházet zneužívání dětí.

Centrum disponuje multidisciplinárním týmem, který pracuje s ohroženými rodinami. Pracovníci poskytují včasnou intervenci, tzn., že zahajují proces a dále koordinují veškeré služby týkající se diagnostiky, prvotních rozhovorů s rodiči a dětmi a dalších asistenčních kroků. Spolupracují s různými členy rodiny, aby zmapovali základní vzorce chování v rodině a odhalili typ a míru zátěže a problémů. Kladou důraz na bezpečnost a blaho dítěte, ale rovněž na respekt k rodičům a spolupráci všech zúčastněných, společně tedy hledají vhodná řešení a

doporučují následnou pomoc rodinám. U každé rodiny pečlivě zvažují, zda poskytovaná intervence je pro dítě vhodná a je efektivní.

Konkrétní kroky

- záchyt – telefonicky do centra v pracovní dny; telefonicky, mailem nonstop prostřednictvím linky 1712; prostřednictvím chatu – odkaz na stránkách centra - NUPRAATIKEROVER.be,
- první kontakt – probíhá v centru – diagnostika prostřednictvím rozhovorů se členy rodiny, standardizovaných dotazníků a testů,
- druhý kontakt – klient je v kontaktu s konkrétním odborníkem na základě diagnostiky,
- třetí kontakt – práce se všemi zúčastněnými, doporučení dalších služeb – odeslání do konkrétních organizací na základě předchozích zjištění.

Existují i případy, kdy je nutné dítě akutně odloučit od rodiny, pokud se jedná o zjevné porušení zákona ve smyslu ohrožení dítěte.

Centrum využívá dobrovolníky – například k prvotním kontaktům s klienty, doprovázení apod.

Centrum je možné kontaktovat i v případě podezření na zneužívání dítěte v okolí, případy jsou projednávány anonymně a možnosti řešení jsou hledány společně – k tomu na stránkách centra slouží viditelný odkaz na linku 1712.

Linka 1712 je tzv. hot line vlády Flander, na kterou se může obrátit kdokoli, kdo chce nahlásit násilí ve svém okolí, nebo se ho násilí a zneužívání osobně týká.

Významné se jeví, že centrum se skutečně snaží poskytovat podporu celé ohrožené rodině, klade důraz na blaho dítěte, ale rovněž na spolupráci všech osob, které jsou nějak do zneužívání zaangażovány – v tomto ohledu vyzývá rodiče, aby se nebáli o svých problémech hovořit a společně hledat řešení.

Centrum kromě výše uvedeného rovněž poskytuje:

- poradenství, konzultace a koučování i školám, komunitám a široké veřejnosti.

Obrázek č. 19: Vertrouwenscentrum v Antverpách

Zdroj: fotografie Hana Kubíčková

Vertrouwenscentrum v Antverpách bylo založeno v roce 1979 jako první vlámské centrum pro ohrožené děti, tehdy ještě pod názvem VAC (Trust Physician Center). Instituce sídlí v budovách bývalé dětské nemocnice „Good Engels“.

Společnost O.N.E. v Bruselu, poskytuje mimo jiné také preventivní a terapeutické služby zneužívaným dětem prostřednictvím týmů „SOS Enfants“ a patří podobně jako Vertrouwenscentrum mezi základní organizace v Belgii, které se ochraně ohrožených dětí uceleně věnují.

Obrázek č. 20: O.N.E. v Bruselu
Zdroj: fotografie Hana Kubíčková

Okruhy ke zjišťování v zahraničí

Základním informačním zdrojem je Charlotte Demeyer – projektový pracovník odborného centra pro sociální inovace a odborný lektor forenzní práce. VIVES University College, obor Sociálně-pedagogická práce

1. Téma domácího násilí ve společnosti a jeho vymezení

Jak je definováno domácí násilí ve vaší zemi? Pokud ho vymezují nějaká kritéria, uveďte je (+ případně zdroj těchto kritérií). Pokud existuje klíčových definicí více, uveďte je.

Domácího násilí se dopustil (ex)partner, rodič, rodinný příslušník nebo přítel. Může se jednat o fyzické, sexuální, psychické nebo ekonomické násilí a také o zanedbávání. Domácí násilí má mnoho podob: partnerské násilí, týrání dětí, týrání rodičů, sourozenecké násilí nebo týrání starších osob. Za jednu z forem viktimizace se považuje také svědectví násilí.

Domácí násilí je závažným společenským problémem, který se prolíná s problémy v různých oblastech života, např.:

- bydlení,
- finance,
- sociální, psychické a fyzické fungování (rozhovor s Ch. Demeyer).

Belgický národní akční plán pro boj proti násilí mezi partnery, schválený na belgické meziministerské konferenci (federální, komunitní a regionální ministři) dne 8. února 2006, přijímá společnou definici domácího násilí, která zní takto:

Domácí násilí je soubor chování, činů, postojů partnera nebo bývalého partnera, jejichž cílem je ovládat a kontrolovat druhého. Zahrnuje verbální, fyzickou, sexuální, ekonomickou, opakovanou agresi, hrozby nebo nátlak, které podkopávají integritu druhé osoby, a dokonce i její socio profesní integraci. Takové násilí postihuje nejen oběť, ale i další rodinné příslušníky, včetně dětí. Je to forma násilí v rámci rodiny. Zdá se, že v naprosté většině případů jsou pachatelé takového násilí muži a oběťmi jsou ženy. Násilí v intimních vztazích je v soukromé sféře projevem nerovných mocenských vztahů mezi ženami a muži (Baker McKenzie, n. d.).

V Belgii neexistuje povinnost oznamovat (domnělé) případy zneužívání dětí soudním orgánům. Přesto mají odborníci i všichni občané ve společnosti morální odpovědnost za zajištění blaha dětí, a musí podle toho jednat. Odpůrci povinné oznamovací povinnosti argumentovali tím, že pachatelé i oběti by se zdráhali obrátit na poskytovatele péče, protože by se obávali trestního stíhání. Kromě toho by důvěrný vztah pacient-poskytovatel péče mohl být narušen. A rovněž by daná povinnost mohla vést k nárůstu neoprávněného (neopodstatněného) hlášení.

Za určitých podmínek je možné sdílet důvěrné informace mezi odborníky, kteří pečují o stejného klienta - předávání informací je nezbytné a relevantní pro účely péče, odborník musí pracovat se stejnou osobou a se stejným cílem.

Doktrína přidala požadavek, že dotčená osoba musí také předem souhlasit (alespoň implicitně) s výměnou informací nebo musí být o předávání informací alespoň informována. S cílem usnadnit spolupráci v týmu doktrína dále upravila podmínky definované zákonem o ochraně osobních údajů. V této podobě jsou všechny informace, týkající se pacienta, které jsou relevantní pro odbornou léčbu nebo pomoc, mohou být mezi odborníky sdíleny (s výhradou profesního tajemství).

Pokud odborníci, na které se vztahuje profesní tajemství, oznámí případ specializovaným službám zabývajícím se zneužíváním dětí (VK, SOS Enfants, SAJ), neexistuje žádné porušení profesního tajemství (KCE, 2016).

Jak jsou definovány pojmy oběť, ohrožená osoba a násilná osoba s ohledem na domácí násilí?

Nemluvíme o obětech nebo pachatelích, ale je to celá rodina, která je ohrožena domácím násilím. Takže se snažíme těmto pojmům vyhnout. Tyto pojmy samozřejmě používají policisté (rozhovor s Ch. Demeyer).

Oběť není v trestním zákoníku výslovně definována. Je však definována zákonem ze dne 17. května 2006, který zní takto:

Následující kategorie osob, které v případech stanovených tímto zákonem mohou v případě konání výkonu trestu požádat o informace nebo slyšení:

- a) fyzická osoba, jejíž občanskoprávní nárok je prohlášen za přípustný a odůvodněný;
- b) fyzická osoba, vůči níž bylo v rozsudku stanoveno, že byl spáchán trestný čin, nebo její právní zástupce;

- c) fyzická osoba, která nemohla podat občanskoprávní žalobu v důsledku situace materiální nemožnosti nebo zranitelnosti;
- d) příbuzný osoby, jejíž smrt je přímým důsledkem trestného činu;
- e) příbuzný nezesnulé oběti, který nemohl podat občanskoprávní žalobu z důvodu materiální nemožnosti nebo zranitelnosti (Baker McKenzie, n. d.).

Jaký je legislativní rámec a jaké existují metodické materiály o domácím násilí ve vaší zemi?

Belgie pokračovala ve svém úsilí posunout se směrem ke globální a koordinované reakci na genderově podmíněné násilí na všech politických úrovních (federální, komunitní a regionální).

Na národní úrovni zůstávají klíčovými mechanismy z hlediska koordinované politiky v oblasti genderově podmíněného násilí Akční plány (viz níže 1.1.1 a 1.2.1) a Meziřesortní konference o právech žen (viz níže 1.1.2). Od roku 2020 byly na federální, komunitní a regionální úrovni přijaty různé plány věnované boji proti genderově podmíněnému násilí. Region Brusel-hlavní město přijal Bruselský plán pro boj proti násilí na ženách 2020–2024, vlámská vláda přijala Vlámský akční plán pro boj proti sexuálnímu násilí 2020–2024, Valonský region, Francouzské společenství a Komise francouzsky mluvícího společenství (dále jen COCOF) přijala vnitrofrankofonní plán boje proti násilí na ženách 2020–2024 (dále jen PVIF), nakonec Francouzské společenství přijalo Plán ženských práv 2020–2024 (viz 1.2.1 níže).

Ratifikace Istanbulské úmluvy Článek 68 odst. 1 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.

Belgie, ve Valonsko-bruselské federaci existuje vyhláška o pomoci mládeži, která se vztahuje na:

- mladé lidi v obtížích, jakož i osoby, které mají vážné potíže s plněním svých rodičovských povinností,
- na všechny děti, jejichž zdraví nebo bezpečnost jsou ohroženy nebo jejichž výchova je ohrožena chováním jeho nebo jeho rodiny či přátel.

Dále Vyhláška o pomoci dětským obětem zneužívání (Council of Europe) ze dne 12. května 2004 definuje zneužívání jako jakoukoli situaci fyzického násilí, fyzického týrání, sexuálního zneužívání, psychického týrání nebo závažného zanedbávání, která ohrožuje fyzický, psychický nebo emocionální vývoj dítěte; zneužívající postoj nebo chování může být úmyslné nebo neúmyslné.

Ačkoli se tedy vystavení domácímu násilí ve skutečnosti v právních předpisech neobjevuje jako zvláštní kategorie nebezpečí, představuje přinejmenším riziko, neboť nejčastěji vede k přítomnosti několika forem špatného zacházení. Na situaci dětí vystavených domácímu násilí se proto vztahují tyto dvě, výše uvedené oblasti vyhlášky.

Belgie rovněž podepsala Úmluvu Rady Evropy ze dne 7. dubna 2011 o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí. Tato úmluva uvádí, že „děti jsou oběťmi domácího násilí, a to i jako svědci násilí v rodině“, a definuje řadu bodů, jejichž cílem je poskytnout jim ochranu a podporu. Článek 26 stanoví povinnost zajistit, aby služby a pomoc poskytované obětem

zohledňovaly práva a potřeby jejich dětí. V případě potřeby musí být dětem poskytnuty osvědčené psychosociální služby přizpůsobené jejich věku a vývoji, které jim pomohou vyrovnat se s traumatem, které utrpěly. Jak ale uvedla Charlotte Demeyer, navzdory této úmluvě – ratifikaci nejsou vnitrostátní právní rámce plně v souladu s požadavky úmluvy. V Belgii je domácí násilí považováno spíše za přitěžující okolnost než za trestný čin sám o sobě. To mu přiřazuje nižší prioritu, než kdyby bylo přijato jako samostatný trestný čin. V Belgii je psychické násilí jako takové uznáno v předpisech upravujících trestní politiku. Nejedná se o zvláštní trestný čin, ale je zahrnuto v řadě trestných činů v trestním zákoníku (Code Pénal Belgique, n. d.), včetně vyhrožování, nelidského a ponižujícího zacházení, pomluvy a hanobení a urážky.

Spolkové zákony Belgie v oblasti domácího násilí zahrnuje např. Zákon ze dne 24. listopadu 1997 o boji proti násilí mezi partnery, kterým se mění článek 410 trestního zákoníku. Tento zákon stanoví okolnosti v případech fyzického násilí mezi párem. Zákon se vztahuje i na bývalé partnery. Zákon rozšiřuje možnost podniknout co nejrychleji právní kroky k fyzickému odvedení pachatele fyzického násilí od oběti, k jeho zatčení a k tomu, aby bylo možné přistoupit k formálnímu prohlášení o skutečnostech, požádá-li o to oběť. Zákonem ze dne 30. října 1998 byl do trestního zákoníku vložen článek 442-a za účelem obvinění obtěžování – článek ve znění zákona ze dne 25. března 2016 a zákona ze dne 25. března 2016, kterým se mění článek 442-a trestního zákoníku. Tyto zákony zavádějí do trestního zákoníku pojmy psychické násilí a obtěžování.

Podle McKenzie Baker (2023) existuje také tzv. Společný oběžník č. 4/2006 ministra spravedlnosti a kolegia státních zástupců, týkající se obecné trestní politiky v oblasti domácího násilí páchaného mezi partnery, ve znění ze dne 12. října 2015. Cílem oběžníku je: I) stanovit pokyny pro policii; II) vytvořit jednotný systém identifikace a evidence násilí v páru ze strany policie a státního zastupitelství; III) stanovit minimální opatření, která mají být uplatňována ve všech soudních obvodech země, a podněcovat konkrétní místní opatření; a IV) poskytnout soudnictví a policii nástroje a reference, které mohou podpořit jejich činnost. Také Společný oběžník ministra spravedlnosti a Kolegia nejvyšších státních zástupců č. 18/2012 (revidované znění z března 2020), týkající se dočasného zákazu pobytu v případě domácího násilí. Hlavním cílem tohoto oběžníku je: I) identifikovat otázky a obtíže vyplývající z nepřesností nebo nedostatků v zákoně ze dne 15. května 2012 o dočasném zákazu pobytu v případě domácího násilí a poskytnout na ně odpovědi; a II) sjednotit jeho uplatňování a upřesnit úlohu vedlejších účastníků řízení (státní zastupitelství, policie a služba pro přijímání obětí). Ministerský oběžník ze dne 29. května 2019 o populačních opatřeních týkajících se obtěžování v souvislosti s násilím mezi bývalými partnery (dále jen „oběžník ze dne 29. května 2019“).

Cílem tohoto ministerského oběžníku je rovněž:

- zvýšit povědomí policistů o fenoménu obtěžování ze strany bývalého partnera a o důsledcích pro oběť,
- zajistit správné řízení poplachu, týkajícího se obtěžování různými policejními složkami,
- zajistit shromažďování všech informací nezbytných k tomu, aby bylo možné účinně zasáhnout policií.

V Bruselském regionu figuruje prohlášení bruselské vlády o regionální politice na období 2019–2024: Bruselský plán boje proti násilí páchanému na ženách. Bruselská vláda ve své Deklaraci o regionální politice 2019–2024 vyjadřuje své ambice v boji proti násilí páchanému na ženách. Cílem vypracování a provádění prvního bruselského globálního plánu proti násilí páchanému na ženách je koordinovaně, průřezově, transparentně a účinně řešit všechny aspekty této problematiky. Prevence a zvyšování povědomí, stejně jako podpora obětí a fakta o pachatelích, jsou proto řešeny v tomto plánu.

Na základě získaných informací z rozhovoru s belgickou odbornicí Charlotte Demeyer se v praxi dodatečné závazky Belgie týkající se Istanbulské úmluvy odrazily v národním akčním plánu na období 2015–2019, jakož i v oběžnících č. 3/2006 a č. 4/2006 o domácím a manželském násilí a v oběžnících č. 18/2012 o dočasném zákazu pobytu. Pokud jde o období 2020–2024, zdá se, že NAP je stále v jednání. Konstatujeme však, že federované subjekty podnikly určité iniciativy k provedení některých nových akčních plánů pro toto období 2020–2024 (viz vyhláška ze dne 27. dubna 2020 týkající se vypracování plánu práv žen pro Francouzské společenství, bruselský plán boje proti násilí páchanému na ženách, a vlámský akční plán pro boj proti násilí páchanému na ženách).

V Belgii byla v roce 2017 zřízena tři centra pro léčbu sexuálního násilí (Ghent, Brusel a Liège) jako pilotní projekty s cílem otevřít další centra v dalších městech. Jsou umístěna v nemocnicích, v blízkosti pohotovosti, s vlastním vchodem a upravenými prostory. Centra vznikla ve spolupráci nemocnic, policie a státního zastupitelství. Nabízejí rozsáhlou lékařskou, forenzní a pohotovostní psychologickou pomoc specializovaného personálu. Každé oběti je poskytnuto forenzní vyšetření s využitím nového, méně invazivního forenzního plánu. Po skončení péče může oběť podat stížnost na policii prostřednictvím výsledku přímo v centru. Case manager centra koordinuje lékařské a psychologické sledování každé oběti a doprovází oběť při všech právních krocích. Každá oběť prochází psychologickým vyšetřením, aby bylo možné navrhnout vhodnou péči. Centra jsou dostupná 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Po jednom roce pilotního provozu tato tři centra poskytla pomoc 930 obětem, z nichž 90 % tvořily ženy a 29 % mladiství. Průměrný věk obětí byl 24 let. 71 % obětí se obrátilo na centrum do 72 hodin od napadení. V rámci procesu podpory se 68 % obětí v péči rozhodlo podat stížnost v centru pro léčbu sexuálního násilí" (Council of Europe, 2019).

Navzdory ratifikaci nejsou vnitrostátní právní rámce plně v souladu s požadavky úmluvy. Například chybějící právní definice DN je problémem v devíti členských státech EU (AT, BE, CZ, DK, EE, FI, FR, IE, LU). V Belgii je domácí násilí považováno spíše za přitěžující okolnost než za trestný čin sám o sobě. To mu přikládá nižší prioritu, než kdyby bylo přijato jako samostatný trestný čin.

Situace násilí v rodině jsou způsobitelné k řešení prostřednictvím výše popsaného modelu v případech, pokud je rodinná situace vyhodnocena jako velmi nebezpečná a běžné formy opatření nejsou účinné.

Kromě toho musí situace splňovat všechna níže uvedená kritéria:

- Jedná se o velmi složitou situaci, která vyžaduje kombinovaný přístup sociálních a zdravotních služeb, policie a soudních orgánů.

- DN zasahuje různé oblasti života.
- Existující pomoc je neperspektivní, soudní a/nebo správní opatření je obtížné nebo nepřináší adekvátní řešení (rozhovor s Ch. Demeyer).

Jaké jsou roční odhady počtu dětí ohrožených domácím násilím ve vaší zemi?

V Belgii neexistuje žádná národní evidence dětí ohrožených domácím násilím, protože jsme závislí na různých organizacích, abychom měli představu o výskytu.

Poslední zjištěné/orientační údaje:

Z belgické výroční zprávy střediska pro ohrožené děti (Vertrouwenscentra Kindermishandeling) z roku 2022 za oblast Vlámsko lze vyčíst počet hlášených dětí 9 909, nejde však o konečné číslo, z výzkumu dle této zprávy vyplývá, že tímto jevem je vážně ohroženo až 3 % dětské populace. Bohužel nelze určit ani dohledat, zda jde o procenta z celé Belgie (což je cca 30 tisíc ohrožených dětí) nebo jen z území Vlámka. Obdobné roční počty lze dohledat také ve výroční zprávě z Belgie pro Radu Evropy (Council of Europe, 2020).

Belgická policie v loňském roce zaznamenala přibližně 3 250 oznámení o fyzickém a rodinném zneužívání dětí, což představuje přibližně deset případů denně. Skutečný počet případů je prý mnohem vyšší, varují odborníci, a ukazuje pouze špičku ledovce. Přibývá také případů psychického týrání, uvedly ve středu deníky Het Laatste Nieuws a De Morgen. Počet hlášení, týkajících se fyzického týrání dětí v rodinách, v posledních letech nepřestává narůstat, z 2 779 v roce 2012 na 3 520 v loňském roce. Nejvážnější je situace v oblasti psychického týrání dětí, píše oba deníky. Z 246 případů v roce 2012 vyskočil počet upozornění o 229 % a vloni dosáhl 810 případů. Podle průzkumu, který v letech 2017–2018 provedla Haute école UC Leuven-Limburg (UCLL) mezi 2 000 žáky, 31,3 % dotázaných mladých lidí uvedlo, že se stali obětí alespoň jedné formy fyzického násilí v rodině, a to od malé facky až po vážnější fyzické ublížení. Podle Anne Groenen (UCLL) může být nárůst počtu těchto případů způsoben větší informovaností. „Od roku 2016 probíhají kampaně, rychlejší následná opatření a lepší školení policie,“ vysvětlila. „Ve Vlámku nyní centra nazvaná 'Family Justice Centres' (FJC) sdružují policii, soudy a podpůrné služby,“ dodala (The Brussels Times, 2024).

2. (Ne)dostatek a (ne)dostupnost sociálních služeb

Existují specializované služby pro děti ohrožené domácím násilím? Pokud ano, které? (Prosím u každé z nich popište, zda se jedná o školská, sociální nebo zdravotnická zařízení. Jak vypadá poskytování služeb v těchto zařízeních? Jaké je personální zajištění a dostupnost těchto služeb?)

V belgickém kontextu je péče o děti a ochrana dětí vnímána jako „komplexní soubor služeb, které tvoří pyramidu“ od široké škály nepřímých preventivních služeb péče o děti (jako je řada služeb zaměřených na podporu rodiny) až po specifické služby ochrany dětí na vrcholu pyramidy. Ve Vlámku je prvním kontaktním místem a asistenční službou pro dítě, které se stalo obětí týrání, Centrum pro týrání a zanedbávání dětí (Vertrouwenscentrum kindermishandeling - VK) a od roku 2023 také Veilig Huis. Ve francouzském společenství je to SOS Enfants služba specializovaná na odhalování zneužívání dětí a péči o tyto oběti.

Poskytuje na míru šitou pomoc dětem, které se staly obětmi zneužívání nebo jimž zneužívání hrozí.

Vlámské společenství ve spolupráci s místními úřady, policií, soudním systémem a sociálními službami zřídilo v listopadu 2023 **Veilig Huis**¹ (srov. Nizozemsko i Německo), meziodvětvová centra pro řešení domácího násilí. Otevření centra je výsledkem vývoje a sjednocení středisek rodinné spravedlnosti (Family justice center - FJC²) a fungují jako regionální síťová organizace, která sdružuje odborné znalosti různých služeb v oblasti domácího násilí a genderově podmíněného násilí.

Hlavním cílem Veilig Huis je přijmout udržitelný, koordinovaný a účinný přístup k domácímu násilí prostřednictvím optimální mezisektorové spolupráce mezi zaangażovanými službami. Tato střediska se zaměřují především na závažné a komplexní formy domácího násilí, kde je důležité sdílet informace a spolupracovat s policií, státním zastupitelstvím a sociálními službami (Council of Europe, 2024).

Vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK)

Centrum pro zneužívání dětí je pověřeno vlámskou vládou jako středisko pro pomoc při týrání, pohlavním zneužívání a/nebo zanedbávání dětí. V každé provincii a v regionu hlavního města Bruselu existuje Trust Centre for Child Abuse. Centrum disponuje multidisciplinárním týmem (zdravotní, pedagogicko-psychologické a sociální služby), který pracuje s ohroženými rodinami. Pracovníci poskytují včasnou intervenci, tzn., že zahajují proces a dále koordinují veškeré služby týkající se diagnostiky, prvotních rozhovorů s rodiči a dětmi a dalších asistenčních kroků. Spolupracují s různými členy rodiny, aby zmapovali základní vzorce chování v rodině a odhalili typ a míru zátěže a problémů. Kladou důraz na bezpečnost a blaho dítěte, ale rovněž na respekt k rodičům a spolupráci všech zúčastněných, společně tedy hledají vhodná řešení a doporučují následnou pomoc rodinám. U každé rodiny pečlivě zvažují, zda poskytovaná intervence je pro dítě vhodná a je efektivní.

Konkrétní kroky

- záchyt – telefonicky do centra v pracovní dny; telefonicky, mailem nonstop prostřednictvím linky 1712; prostřednictvím chatu – odkaz na stránkách centra - VK (vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be),
- první kontakt – probíhá v centru – diagnostika prostřednictvím rozhovorů se členy rodiny, standardizovaných dotazníků a testů,
- druhý kontakt – klient je v kontaktu s konkrétním odborníkem na základě diagnostiky,
- třetí kontakt – práce se všemi zúčastněnými, doporučení dalších služeb – odeslání do konkrétních organizací na základě předchozích zjištění.

Služby centra jsou zdarma a centrum využívá dobrovolníky – například k prvotním kontaktům s klienty, doprovázení apod.

Významné se jeví, že centrum se skutečně snaží poskytovat podporu celé ohrožené rodině, klade důraz na blaho dítěte, ale rovněž na spolupráci všech osob, které jsou nějak do zneužívání zaangażovány – v tomto ohledu vyzývá rodiče, aby se nebáli o svých problémech hovořit a společně hledat řešení.

¹ <https://www.vlaanderen.be/veilig-huis>

² <https://www.efjca.eu/>

Centrum může pracovat s dítětem a jeho rodinou na základě tzv. sociální nezbytnosti, který je stanoven ve vyhlášce o integrované péči o mládež. O to mohou požádat sociální pracovníci, pokud již nemohou pokračovat v závažných situacích, týkajících se týrání dětí, nebo státní zastupitelství pro mládež. Tento zákrok dává rodině poslední šanci dobrovolně něco udělat se svou situací, společně se sociálními pracovníky. Pokud se to nepodaří, má Trust Centre mandát předat spis státnímu zastupitelství pro mladistvé, které může požádat o soudce pro mladistvé. Centrum je možné kontaktovat i v případě podezření na zneužívání dítěte v okolí, případy jsou projednávány anonymně a možnosti řešení jsou hledány společně – k tomu na stránkách centra slouží viditelný odkaz na linku 1712 (viz níže).

Společně s úřady (Ondersteuningscentra Jeugdhulp - OCJ) má centrum rovněž mandát zasahovat závažnějším způsobem nebo předávat případy soudním službám. Jako takové mohou jednat jak z hlediska péče o dítě, tak z hlediska ochrany dítěte (KCE, 2016).

Centrum (VK) je pověřeným zařízením, jak je stanoveno ve vyhlášce vlámské vlády ze dne 1. ledna 2018. Mimo jiné centrum provozuje linku 1712. Jde o linku odborné pomoci (tzv. helpline), která poskytuje informace, poradenství, posuzuje míru rizika a přesměrovává na další centra pomoci prostřednictvím mailu (nonstop), chatu (v pracovní dny) nebo telefonicky (v pracovní dny 9–18 h.). Klient může také zavolat dobrovolníkovi z Tele-onthaalu na číslo 106 případně, kdy není linka 1712 dostupná. Tele-onthaal je k dispozici dvacet čtyři hodin denně a funguje také zdarma a anonymně. V případě naléhavé nouze linka odkazuje na tísňové linky.

Většina krizových situací je řešena v rámci každodenního provozu pomáhajících organizací. Někdy však poradci potřebují odbornou podporu specialistů, pak se může obrátit na krizovou linku péče o mládež ve svém regionu.

Společně s osobou, která oznámení nahlásila, linka prověří, zda se v okolí mladého člověka nenachází vhodná pomoc. Pokud by to nefungovalo, existuje krizový program péče o mládež a krizový program péče o duševní zdraví.

Program krizové pomoci zahrnuje tyto služby:

- **krizová intervence doma (mobilní) nebo v zařízení (ambulantní)**
Při krizové intervenci se poskytovatel péče co nejdříve dostaví na místo, do bydliště rodiny nebo do zařízení. Snaží se situaci uklidnit a snížit stres.
- **krizové poradenství doma (mobilní) nebo v zařízení (ambulantní)**
Mladý člověk a jeho rodina jsou doprovázeni maximálně po dobu jednoho měsíce, a to doma nebo na cestách. Je vypracován plán pomoci s jasnými cíli.
- **krizový pobyt v zařízení nebo v náhradní rodině**
Krizové přístřeší je dočasný pobyt v zařízení péče o mládež. K dispozici je také krizová pěstounská péče.³

Krizové služby jsou poskytované prostřednictvím:

1. **Krizové linky Centra všeobecného blaha (CAW)**, dotované Ministerstvem zdravotnictví, které poskytuje:
 - krizové služby ve formě krizové telefonické linky, v Antverpách pobočka na svých stránkách rovněž nabízí krizovou intervenci v délce 3–5 dní, krizové služby v domácím prostředí a krizové ubytování,
 - krizové poradenství rodinám (včetně ubytování)

³ <https://www.jeugdhulp.be/>

Krizové poradenství je krátkodobé a intenzivní vedení v délce 28 dnů, zaměřené na obnovení bezpečí a klidu pro nezletilé. Na čtyři týdny jsou naplánována 2 až 4 sezení týdně, převážně v domácím kontextu. Rodina, krizový poradce a případná související pomoc formulují cíle poradenství k řešení krizové situace v rodině. Na konci poradenství proběhne závěrečný rozhovor a bude vypracována zpráva pro rodinu. V případě potřeby budou navázány kontakty s následnou pomocí. Poradenský proces vždy probíhá v úzké spolupráci s již zapojenými poskytovateli péče. Krizové poradenství pro rodiny lze v případě potřeby kombinovat s jinou formou (krizové) pomoci.

- krizové ubytování

Na webových stránkách organizace CAW jsou uvedena místa možného ubytování a odkaz pro jedince v nouzi pod a nad 18 let⁴

2. Krizová pomoc v domácnosti (CAH) dotována programem Opgroeien (dále také Growing Up)

Pomoc je určena rodinám, které se ocitly v akutní krizové situaci, v jejímž důsledku je pravděpodobné, že jedno nebo více dětí bude umístěno do péče. Pomoc je krátkodobá a intenzivní a probíhá v domácím prostředí (mobilně). Cílem je udržet rodinu pohromadě a zabránit hrozbě vystěhování. Obnovení bezpečí a stability je prvořadé. Registrace se uskutečňuje pomocí krizové linky. Ústředním bodem je myšlenka, že rodina je schopna řešit své problémy sama, pokud je posílena. U rodiny jako celku i u jednotlivých členů rodiny se zkoumají důvody pro rovnováhu mezi úkoly a dovednostmi. Za tímto účelem jsou identifikovány rizikové a ochranné faktory⁵. Krizová pomoc je ve Vlámku poskytována i prostřednictvím krizového ubytování, které je dotováno programem Opgroeien (opgroeien.be/).

SOS Enfants⁶ (ONE)

Posláním SOS Enfants je **předcházet a řešit situace týrání dětí**. Tyto týmy jsou kompetentní porozumět problematickým situacím a podporovat rodiny. Zasahují v kontextu **fyzického, psychického, sexuálního nebo institucionálního zneužívání**, ale také v situacích ohrožení nebo zanedbávání.

14 specializovaných týmů je k dispozici⁷ v případě podezření nebo prokázaných případů zneužívání. Sdružují lékaře, psychology, sociální pracovníky a právníky na jednom místě a spolupracují na tom, aby pochopili vaši situaci a poskytnuli vám **potřebnou podporu**.

Jejich posláním je především:

- **Recepce a naslouchání:** Týmy SOS Enfants nabízejí prostor a naslouchání každému, kdo je přímo či nepřímo konfrontován se situací zneužívání. Na základě hlášení poskytují pomoc. Tyto žádosti mohou pocházet od samotného dítěte, člena jeho rodiny, odborníka na děti atd.
- **Posouzení a pomoc:** Když týmy obdrží zprávu, provedou multidisciplinární posouzení situace a v případě potřeby poskytnou vhodnou pomoc. Poskytují dítěti nebo (budoucím) rodičům psychologickou nebo sociální podporu, případně psychoterapeutickou péči. Tyto intervence mohou být provedeny v rámci jednorázové konzultace nebo dlouhodobější podpory.

⁴ <https://www.caw.be/ho-wij-helpen/crisishulp/>

⁵ <https://www.caw.be/ho-wij-helpen/crisishulp/>

⁶ <https://www.one.be/professionnel/maltraitance/les-equipes-sos-enfants/>

⁷ <https://www.one.be/public/grossesse/maltraitance/equipes-sos-enfants/>

- **Osvěta a školení:** Kromě těchto zásahů mohou týmy SOS Enfants reagovat na žádosti o informace a osvětu v oblasti zneužívání dětí. Zřizují také diskuzní skupiny, školení a semináře pro všechny skupiny, kterých se týkalo zneužívání dětí, ať už profesionální, či neprofesionální.

SOS Enfants je služba specializovaná na odhalování zneužívání dětí a péči o tyto oběti ve francouzsky mluvící části Belgie. Organizace poskytuje na míru šitou pomoc dětem, které se staly obětmi zneužívání nebo jimž zneužívání hrozí (viz dále). Dále je to služba „Service d'Aide à la Jeunesse“ (SAJ), která je veřejným orgánem poskytujícím pomoc dětem v nouzi nebo ohrožení a také jejich rodinám (KCE, 2016).

Organizace SOS Enfants na svých webových stránkách odkazuje na anonymní bezplatné linky pomoci, tísňové linky a linku, která se výhradně orientuje na řešení domácího násilí („Ecouté Violences Conjugales“). Bezplatné a anonymní číslo „Ecouté Violences Conjugales“ je součástí koordinovaného systému boje proti násilí mezi partnery, který v roce 2008 zřídil ministr odpovědný za zdravotnictví, sociální činnost a rovné příležitosti. Cílem tohoto programu bylo posílit boj proti domácímu násilí vytvořením bezplatné telefonní linky ve francouzsky mluvící Belgii (viz dále).

Služba bezplatného anonymního čísla je díky svým specifickým jedním z prvních článků v řetězci intervence v oblasti partnerského násilí. Její rozhodná přístupnost, dostupnost, důvěrnost a svobodná povaha ji totiž odlišuje od všech ostatních služeb a staví ji do pozice preferovaného zdroje pro každého, kdo se s tímto problémem přímo, či nepřímo potýká.

Nejedná se o tísňovou linku. Bezplatné číslo je dostupné 7 dní v týdnu od 8 do 20 hodin. Pro kontinuitu provozu 24 hodin je zajištěn přechod na linku 107. Jedná se o telefonickou asistenční službu, která umožňuje komukoli v nesnázích nebo nouzi najít „někoho, s kým si může promluvit“. Nabízí také případné odkázání na vhodné podpůrné a pečovatelské služby. Toto číslo je, stejně jako 0800/30 030, anonymní a zdarma (ecouteviolencesconjugales.be/).

V souvislosti s poskytováním neodkladné péče pro Valonsko a francouzskou oblast Bruselu je nutné uvést, že webové stránky „Ecouté Violences Conjugales“ poskytují přehled azylových domů pro osoby ohrožené domácím násilím, většina těchto domů je s utajenou adresou, jejich celkový počet pro zmíněnou oblast je 27.

Jaké služby děti a rodiny se zkušeností s domácím násilím nejčastěji využívají?

V Belgii není k dispozici žádná registrace využívaných služeb (Ch. Demeyer).

Jaké jsou největší problémy zařízení a služeb pro děti ohrožené domácím násilím ve vaší zemi? (z hlediska dostupnosti, pracovní zátěže, čekací doby, rychlosti pomoci, předčasného ukončení služeb, spolupráce mezi službami a organizacemi)

Obecně jsou skutečně velkým problémem dlouhé čekací doby a výrazné pracovní zatížení odborníků, kteří poskytují podporu a pomoc jednotlivcům i rodinám v oblasti psychologické i sociální péče (Ch. Demeyer).

Existuje pomoc pro násilné osoby? Pokud ano, jaká je?

Byly provedeny dvě studie, na jejichž základě lze poměrně přesně posoudit programy pro pachatele domácího násilí v Belgii: první se zaměřuje na různé typy terapeutických intervencí pro pachatele násilí mezi partnery a jejich účinnost (2016–2018), zatímco druhá studie se zabývá profilem pachatelů násilí mezi partnery (2017–2018). Podle první studie bylo 31

programů zaměřených výlučně nebo částečně na pachatele domácího násilí, existují v Belgii a jsou dostupné prostřednictvím míst v Belgii, Centres for General Welfare (CAWs) a jeden hlavní poskytovatel na francouzsky mluvící straně (Praxis, neziskové sdružení⁸).

Organizace PRAXIS v roce 2000 realizovala první skupinu pro pachatele DN, od roku 2007 podporuje Odbor pro sociální činnost a rovné příležitosti valonského regionu globální přístup k domácímu násilí a násilí v rámci rodiny ve Valonsku, jehož je právě i práce s násilnou osobou.

Existují rovněž pilotní projekty, které nabízejí skupinovou terapii pachatelům domácího násilí.

Při práci s pachateli se ukazuje tendence k tandemové mediaci, Zpráva Council of Europe (2020) v tomto ohledu poukazuje na ostražitost v návaznosti na tento způsob při práci s pachateli domácího násilí.

3. Multidisciplinární spolupráce

Jak vypadá multidisciplinární spolupráce v oblasti dětí ohrožených domácím násilím? (z hlediska složení týmů, kvality spolupráce, legislativního rámce)

Na úvod této kategorie je nutno uvést, že jednotlivá centra, která jsou v Belgii (respektive ve všech jejích částech) specializovaná na péči o ohrožené děti, jednoznačně prezentují své služby jako multidisciplinární a komplexní.

Zpráva KCE (2016) přichází se závěrem, že pro usnadnění odhalování a oznamování zneužívání dětí odborníkům, potřebujeme systémový přístup, který zohlední vazby mezi jednotlivými aktéry v této oblasti. Vzhledem k tomu, že se v současné době všechny služby pečující o týrané děti potýkají s vysokým počtem případů a mnoha požadavky na poradenství, je nutné tyto specializované služby posílit.

Ve spolupráci s ONE existují významné služby, které poskytují mezioborový a integrovaný přístup k DN a násilí v rodině prostřednictvím ASBL (Centrum specializující se na DN a násilí v rodině), který zahrnuje tři služby ve třech městech včetně pomoci pachatelům DN (asblpraxis.be). Organizace „ONE“ (<https://www.one.be/professionnel/maltraitance/les-commissions-de-coordination/>) v souvislosti s existencí tzv. Koordinační komise pro nevhodné zacházení, které byly vyvinuty jako nástroj na podporu vzniku odborných sítí na místní úrovni, byly navrženy tak, aby byly skutečnými místy pro setkávání a diskuzi odborníků. Posláním komise je shromáždit všechny dotčené aktéry – poradce pro pomoc mládeži, zástupce týmů SOS-Enfants (psycholog, terapeut), soudce, státní zástupce, střediska PMS atd.

Podobně jako je tomu v České republice, rovněž různé subjekty vstupující do péče o ohrožené dítě v Belgii se shodují, že vzájemná spolupráce, multidisciplinarita a vytvoření jednotné podpůrné sítě jsou nezbytné pro adekvátní a kvalitní řešení násilí v rodině. Zároveň, podobně jako v ČR, se i Belgie potýká s celou řadou limitů v této oblasti. Zpráva KCE (2016) přinesla na základě hloubkového výzkumu přehled bariér v navázání spolupráce mezi jednotlivými zaangažovanými subjekty, které vstupují do péče nebo kontaktu s dítětem. Základními aktéry

⁸ <https://www.asblpraxis.be/>

jsou jednak specializovaná centra pro zneužívané děti (VK, SOS Enfants, OCJ, SAJ apod.), učitelé, zdravotní sestry, preventivní, poradenské a nízkoprahové služby, soudy a policie. Bariéry byly definovány v souvislosti s každou uvedenou cílovou skupinou. Ve vztahu k obecným preventivním a poradenským službám jde o nedostatek času, znalostí a dovedností, podpory ze strany instituce i kolegů a vysoká emocionální zátěž. Na straně specializovaných center se jako bariéra jeví především vysoká pracovní zátěž. V souvislosti s policií a soudy jde především o nedostatečné úsilí v oblasti preventivních opatření, nedostatečný počet rezidenčních míst, nejasná koordinace a kontinuita zásahu, nedostatečný přístup k informacím a údajům. Limity spolupráce na celkové úrovni byly charakterizovány především v oblasti nedostatečné vzájemné důvěry, která se odvíjí od vysokých očekávání, negativních zkušeností a nedostatku informovanosti (respektive znalosti problematiky). V neposlední řadě vstupuje do spolupráce a komunikace také problematika dodržování profesního tajemství.

Péče o děti a mládež je buď přímo dostupná (např. prostřednictvím jednotlivých center poskytujících oporu ohroženým dětem a mládeži – VK, CAW apod.), nebo prostřednictvím tzv. mezisektorové brány. V Bruselu a Flandrech existuje program Opgroeien - Growing Up (opgroeien.be), který zahrnuje a podporuje poměrně velkou část služeb i organizací věnujících se péči o děti a mládež. V rámci tohoto programu je i oddělení (ACT), které se plně angažuje v péči o děti a mládež prostřednictvím týmů pro kontinuitu a upravuje přístup k péči o mládež, která není přímo dostupná (prostřednictvím mezioborové brány). Oddělení je rovněž zodpovědné za uznávání multidisciplinárních týmů (MDT) v péči o mládež ve Flandrech. Mezioborová brána umožňuje jednotné a transparentní fungování a nabízí možnost kombinovat pomoc z různých odvětví v případech, kdy je dostupnost dané péče problematická (např. pěstounská péče, pobytová zařízení apod.). Týmy pro zajištění kontinuity v rámci ACT (Growing Up) zlepšují spolupráci a koordinaci mezi poskytovateli péče o mládež a dalšími relevantními partnery, a to i mimo péči o mládež. Tímto způsobem se předchází výpadkům podpory a péče, a to jak v přímo přístupné, tak v nepřímo přístupné nabídce⁹.

Nejnovějším zástupcem multidisciplinárního přístupu v Belgii je v loňském roce otevřené centrum Veilig Huis (viz výše).

Existuje nějaká ekonomická pomoc pro oběti domácího násilí? Pokud ano, jaká je? Existují další formy ekonomické podpory ve smyslu bezplatné terapie, bezplatného bydlení atd.?

Veřejné centrum sociální péče (OCMW¹⁰) poskytuje velkou škálu sociálních služeb včetně finanční pomoci nebo bydlení osobám, které se ocitly bez prostředků, nejde tedy konkrétně o osoby ohrožené domácím násilím.

Také následná péče ze strany center pro rodinnou terapii je bezplatná a centra pro léčbu sexuálního násilí také nabízejí bezplatnou terapii (rozhovor s Ch. Demeyer).

Náhrada škody – na základě článku 1382 občanského zákoníku bude mít oběť domácího násilí možnost požadovat odškodnění za škody, které jí vznikly od osoby odpovědné za tyto škody. Toto odškodnění lze požadovat jak za fyzickou újmu, jako jsou náklady na zdravotní péči, tak za psychickou újmu. Aby mohla oběť požadovat odškodnění od osoby odpovědné za škodu,

⁹ <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoorten-itp-en-teams-continuïteit-en-jonge-kind>

¹⁰ https://www.belgium.be/nl/familie/sociale_steun/ocmw

kteřá jí vznikla na základě článku 1382 občanského zákoníku, musí prokázat, že skutečně utrpěla škodu, osoba, od které je odškodnění požadováno, byla vinná a existuje příčinná souvislost mezi uvedeným zaviněním a vzniklými škodami.

Není-li totožnost osoby odpovědné za škodu známa nebo nelze-li odškodnění získat od osoby odpovědné za škodu ani z pojištění, lze požádat Komisi pro finanční pomoc obětem úmyslných násilných činů (Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden/Commission pour l'aide Financière aux victimes d'actes Intentionnels de Violence).

Lze požadovat tyto tři druhy odškodnění:

- Primární náhrada,
- Naléhavé odškodnění – lze požadovat před vynesením rozhodnutí v soudním řízení,
- Dodatečná kompenzace (Baker McKenzie, n. d.).

4. Police

Jaké jsou pravomoci (včetně legislativního rámce) policie v oblasti domácího násilí (např. vykazání, zákaz přiblížení)?

Zákon ze dne 15. května 2012 o dočasném zákazu pobytu v případě domácího násilí a zákon ze dne 15. června 2012 o trestání nedodržování tohoto zákazu a o změně článků 594 a 627 soudního řádu, ve znění zákona ze dne 5. května 2019, stanoví, že státní zástupce nařídí dočasný zákaz pobytu osoby v případě vážného a bezprostředního ohrožení bezpečnosti jedné nebo více osob pod jednou střechou. Zákon se zaměřuje na násilí mezi partnery, ale také na násilné činy páchané například na dětech. Osoba, které má být vydán zákaz, bude muset okamžitě opustit společné bydliště a bude jí zakázán vstup, zastavení, přítomnost a kontakt s osobami, na které se příkaz vztahuje. Zákaz je platný maximálně 14 dní. V této lhůtě musí být naplánováno jednání. Rodinný soud bude moci zákaz zrušit nebo prodloužit maximálně o tři měsíce. Nedodržení příkazu k zákazu je trestáno trestními sankcemi (Baker McKenzie, n. d.). Z dokumentů není patrné, zda má belgická policie pravomoc tento institut realizovat samostatně, spíše se jeví, že nikoli a je závislá na vydání příkazu státního zástupce. Z výzkumné zprávy, která mapuje stávající systém opatření v případě domácího násilí, vyplývá, že opatření dočasného zákazu pobytu je sice účinné, ale nedostatečně využívané, proces je zbytečně komplikovaný a zdoluhavý (TACTICS, n. d.)¹¹.

Na druhé straně je zajímavým příkladem zavedení pozice policejní asistenční služby pro oběti, tento policista osobu ohroženou opakovaně navštěvuje a posuzují situaci ohrožení (tamtéž).

Na základě zmíněného výzkumu vyplývají další závěry, které se týkají zkušeností s policií při řešení případů DN, o své zkušenosti se v tomto případě podělili odborníci, kteří s oběťmi násilí pracují, ti zdůrazňují, že:

¹¹ Dokument nemá uveden datum vydání, ale z textu je patrné, že výzkum proběhl v letech 2023 a 2024.

- mnoho obětí domácího násilí je nuceno opakovaně kontaktovat policii kvůli opakování násilí,
- policie nemá dostatek prostředků k účinnému řešení domácího násilí. Navrhují, že ke zlepšení péče o oběti je třeba více zdrojů, školení a informovanosti,
- oběti se při kontaktu s policií potýkají s nepříjetím, zpochybňováním a nedostatkem důvěrného přístupu,
- že u obětí domácího násilí se může vyvinout závislost na alkoholu nebo drogách jako mechanismus zvládnutí. Tyto závislosti jsou však často využívány proti nim k diskreditaci jejich svědectví,
- že oběti nejsou policií vždy řádně informovány o svých právech a dostupných podpůrných službách.

Účastníci navrhuji, aby každé policejní oddělení mělo specializované pracoviště pro domácí násilí s proškoleným personálem. V neposlední řadě účastníci vyzývají ke změnám v justičním systému, aby stížnosti na domácí násilí vedly k opatřením a aby se obětem dostalo potřebné ochrany.

Harassment alarm (viz výše) je aplikace, kterou lze využít v případě obtěžování v souvislosti s násilím mezi bývalými partnery. Aplikace byla integrována do aplikace 112 a funguje pomocí přenosného tlačítka připojeného pomocí Bluetooth ke smartphonu oběti. Když se oběť ocitne v bezprostředním ohrožení a stiskne tlačítko, je uskutečněn hovor na policejní stanici (Baker McKenzie, 2023).

Jaké jsou počty případů domácího násilí, které se týkaly dětí a které řešila např. policie v posledním roce?

V loňském roce bylo zaznamenáno 60 000 policejních zásahů v souvislosti s partnerským násilím, což je až 164 zásahů za rok denně. V roce 2021 (poslední dostupné údaje) policie obdržela 48 325 hlášení o zásahu uvnitř rodiny z důvodu násilí, většinou šlo o násilí mezi partnery (údaje vyplývají ze zkušeností Ch. Demeyer).

5. Soudy

Jaká jsou specifika práce soudů v oblasti domácího násilí na dětech? (počet projednávání dětí, délka soudního řízení, využívání předběžných opatření, úprava styku s dětmi po rozvodu, specifika střídavé péče).

Ucelený přehled právních ustanovení lze nalézt na webových stránkách „Boj proti domácímu násilí“¹² nebo „Celosvětové hnutí na ochranu a prosazování práv dětí (dei-belgique.be/).

Ze soudní praxe a nařízení lze uvést například následující. Soudní zásah je nezbytný v případech vážného a bezprostředního ohrožení dítěte a pokud spolupráce s rodinou není možná nebo

¹² <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/fighting-domestic-violence/europe/belgium/topics/illegal-provisions>

dostatečná a nevede k ukončení vážného ohrožení dítěte. V takových případech týmy SOS Children upozorní na situaci královského prokurátora, který jako jediný může věc postoupit soudu pro mladistvé na základě článku 39 vyhlášky o podpoře mládeže. Soud může zejména nařídít odebrání dítěte z rodiny (Office de la naissance et de l'enfance, n. d.).

Zneužívání dětí se rovněž týká trestných činů, což způsobuje, že se na nich podílejí justiční služby. Organizace soudů v Belgii je výhradně federální záležitostí, což znamená, že subjekty zapojené do procesu řešení případů zneužívání dětí, jejich role a postupy v trajektorii případů zneužívání dětí poté, co byly oznámeny justičním orgánům, jsou pro belgické území jednotné. Opatření uložená příslušnými soudci a útvary, které je provádějí, se však mohou lišit podle jednotlivých společenství.

Podle článku 223 občanského zákoníku může soudce v případě zneužívání dítěte přidělit užívání rodinného domu rodiči, který dítě nezneužívá (Baker McKenzie, 2023).

6. Prevence

Belgie a její federativní jednotky přijaly preventivní opatření na několika úrovních, jsou zřejmé od zavádění systémových změn (legislativa, orgány, akční plány) až po realizaci preventivních opatření prostřednictvím realizovaných projektů, kampaní a aplikace nových nástrojů.

Velmi významným preventivním prvkem je zavedení „KINDREFLEX“ v roce 2024, což je nástroj pro poskytovatele služeb dospělým klientům (zdravotníci, sociální pracovníci, soudní asistenti), který umožňuje odhalit ohrožující rodinné prostředí a nastolit znovu bezpečí (Council of Europe, 2024).

Kdo se zabývá problematikou domácího násilí ve školách v oblasti prevence, screeningu a prevence? Intervence a jak?

Učitelé se snaží věnovat tématu násilí pozornost ve svých předmětech ve školách, pokud je předpoklad, že se domácí násilí vyskytuje, nabízejí pomoc koordinátorů péče a žákovské poradny (Ch. Demeyer).

Na druhé straně však z aktuálních výzkumů a odborných zdrojů ze školního prostředí vyplývá, že škola je skutečně významným činitelem při ochraně před násilím, neboť je s dítětem a jeho rodinou v intenzivním kontaktu a je mnohdy jediným opěrným bodem v životě dítěte, nicméně učitelé vnímají, že nemají dostatek nástrojů, jak rozpoznat a odhalit příznaky zneužívání dětí, často si kladou otázku, v čem spočívá jejich odpovědnost a kde je třeba stanovit hranici (Lloyd, 2018). Z jiné studie se dozvídáme, že učitelé chtějí mít jasno ohledně zákona o ochraně osobních údajů; co mohou sdílet a s kým? (Berger, Chionh & Miko, 2022).

Společnost VECK (VK) kromě podpory zavedení nástroje KINDREFLEX díky grantu také realizuje pilotní projekt „Handle with Care“, v rámci něhož místní policie a mateřské a základní školy v Mechelenu spolupracují na snížení dopadu a důsledků domácího násilí na děti. Vzhledem k pozitivním účinkům projektu se plánuje jeho pokračování v Mechelenu a postupně jej rozšířit i do ostatních částí Vlámka (expertisecentrumkindermishandeling.be/).

Jaké osvětové akce se konají na téma děti a domácí násilí ve vaší zemi? Uveďte příklady.

Pořádají se různé kampaně. Například prostřednictvím linky pomoci 1712 (Ch. Demeyer).

DEI-Belgium například vede aktivně kampaň za zavedení právních předpisů o takzvaném běžném násilí páchaném při výchově dětí v Belgii (DEI – Belgique, n. d.).

Existuje národní databáze pro monitorování domácího násilí v kontextu veřejné politiky?

Z rozhovoru s Ch. Demeyer vyplývá, že monitoring na národní úrovni neexistuje, nicméně výše popsané Vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK) si vede statistiky poskytnutých služeb. Např. v roce 2022 obdržela centra pro zneužívání dětí hlášení o 9 909 dětech a mladých lidech. Ve srovnání s rokem 2021 se jedná o mírný pokles. Detekce případů je však stále nedostatečná. Výzkumy ukazují, že přibližně 3 % nezletilých se každý rok setkávají se závažným zneužíváním dětí. Pozoruhodný nárůst zaznamenala také chatovací schránka center Nupraatikerover.be pro nezletilé a mladé dospělé, a to o 35 % více hovorů v roce 2022, což představuje celkem 776 hovorů¹³.

Podobně jako VK centrum realizuje monitoring v rámci svých poskytovaných služeb (viz také zpráva KCE, 2016).

7. Vzdělávání

Jaké jsou ve vaší zemi možnosti, kvalita a dostupnost vzdělávání v oblasti domácího násilí pro odborníky zabývající se touto problematikou? Uveďte příklady.

V Belgii je vyžadováno systematické počáteční i průběžné školení profesionálů, kteří se setkávají s oběťmi nebo pachateli DN. Obsahem je prevence a detekce domácího násilí, témata zaměřená na rovnost mezi ženami a muži, potřeby a práva obětí a téma sekundární viktimizace. V posledních letech bylo vytvořeno několik klíčových dokumentů, které považují vzdělání v oblasti DN za důležité (např. Akční plán boje s DN 2015–2019; 2021–2025 nebo iniciativa „Code 37“, která se zabývala preventivním vzděláváním). Problémem však je, že i přes snahu nabízet a realizovat vzdělávání a speciální školení pro zdravotníky, policisty nebo sociální pracovníky, vzdělávací aktivity jsou často nepovinné, mnohdy příliš obecné a stále opakující základní terminologii, celkově se tedy jeví jako nedostatečné. V rámci zprávy Council of Europe - GREVIO (2024) existuje ucelený přehled o požadovaném vzdělávání v oblasti násilí jednotlivých odborníků a zaangažovaných profesionálů. Velmi zajímavé je i zjištění, že do kategorie profesionálů, na které je zaměřena pozornost ohledně nutnosti odborné přípravy, jsou kromě psychologů a sociálních pracovníků také zdravotníci, policisté, justiční pracovníci, pedagogové, trenéři apod.

¹³ <https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/artikel/geintegreerd-jaarverslag-2022-van-de-vertrouwenscentra-en-het-veck/>

Velkým tématem je stále vzdělávání policie, byly realizovány a opakovaně revidovány speciální vzdělávací kurzy pro policisty (pro oblast práce s dětmi zažívající DN). Jednou z aktuálních iniciativ je předložení návrhu na zařazení modulu o genderově podmíněném násilí do základního policejního výcviku „přijímání obětí sexuálního násilí“, který se vyučuje ve východních Flandrech, bude rozšířen na další policejní akademie v rámci probíhajícího výcviku.

Rovněž v akademickém prostředí je tématu věnována pozornost nejen na výzkumné, ale i na vzdělávací úrovni. Například na vysoké škole aplikovaných věd VIVES je téma zařazeno do výuky, navíc zde existuje oblast forenzní trajektorie, kterou mohou absolvovat studenti psychologie, pedagogiky, sociálních věd (rozhovor s Ch. Demeyer).

Součástí všech uvedených organizací a programů je rovněž vzdělávání, školení a osvěta především odborné veřejnosti. Na druhé straně, jak je patrné, i z toho, jak je koncipovaná zpráva KCE (2016), že odborné znalosti ve zkoumané oblasti stále nejsou dostatečné napříč různými profesemi. V souvislosti s odborným vzděláváním v oblasti násilí v blízkých vztazích směrem k poskytovatelům péče o děti (lékaři, učitelé, sociální pracovníci...) zpráva KCE (2016) upozorňuje na následující poznatky. Dostatečná forenzní odbornost poskytovatelů primární péče je prvořadá. Výzkumné studie (ne v Belgii) poukazují na to, že pouze 5 % praktických lékařů je schopno správně interpretovat zranění jako způsobené úrazem nebo související s týráním. Znalosti urgentních specialistů jsou rovněž považovány za nedostatečné. Studie v Nizozemsku, kde účastníci museli vyhodnotit situace na základě fotografií a včetně dotazníků ukazuje, že chybí solidní odborná příprava praktických lékařů. Kvalitní a kontinuální vzdělávání by mohlo přinést určitý efekt v souvislosti s oznamováním podezření na nevhodné zacházení s dítětem, ať již ve smyslu omezení kriminalizace případů, tak i jejich bagatelizace. Výzkumníci se domnívají, že získaná erudovanost by postupem času rovněž mohla vyvážit hierarchickou nerovnost mezi ohlašovatelem a pracovníky sociálního odboru (je zde myšleno především vztah lékař a sociální pracovník). Vyšší odborné vzdělání například také sociálních pracovníků by mohlo obecně vést k poskytování adekvátních služeb ve všech úrovních. Jiné studie však také zpochybňují dopad školení a poukazují na to, že problémy s ohlašováním zneužívání dětí nevyřeší pouhé vzdělávání a školení.

8. Financování služeb

Jaké jsou zdroje financování služeb pro děti ohrožené domácím násilím? Vymenujte konkrétní služby a způsob financování.

Různé úrovně státní správy – stát, ministerstva, kanton, město, zřizovatel (mezioborové služby jsou financovány regiony a zejména: Office de la Naissance et de l'Enfance, Centrum pro zneužívání dětí, O.N.E., SOS Enfants, církvemi, komunitami) v doplnění o soukromé donátory tvoří páteří síť financování. Systém je specifický i doplňkem o finance v tzv. odškodnění od osoby odpovědné za škodu. Tahle síť „odškodnění“ je kontrolována Komisí pro finanční pomoc obětem úmyslných násilných činů (srov. KCE, 2016).

Účastníci výzkumu (TACTICS, n. d.) zdůrazňují potřebu navýšení finančních zdrojů na zlepšení péče o oběti domácího násilí, zejména pokud jde o bydlení, administrativní podporu a specializovaný personál.

Prevence a boj proti genderově podmíněnému násilí je v Belgii skutečně aktuální výzvou, které je věnována pozornost, odpovídá tomu i významné navýšení finanční podpory v této oblasti na federální i celostátní úrovni, jak to vyplývá z Národního akčního plánu pro leta 2021–2025 (Council of Europe, 2024).

Zdroje:

Baker McKenzie. (2023). Fighting domestic violence: Belgium. Baker McKenzie's Resource Hub. Dostupné z: <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/fighting-domestic-violence/europe/belgium>

Baker McKenzie. (n.d.). Legal provisions Belgium: Fighting violence. Baker McKenzie's Resource Hub. Dostupné z: <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/fighting-domestic-violence/europe/belgium/topics/1legal-provisions>

Berger, E., Chionh, N., & Miko, A. (2022). School leaders' experiences on dealing with students exposed to domestic violence. *Journal of Family Violence*, 37, 1089–1100. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00310-4>

Bridge. (n. d.). Dostupné z: <https://deibelgique.be/index.php/projets/acheves/bridge.html>
CAW, (2024). Dostupné z: <https://www.caw.be>

Clinical Social Work Journal. (2022, January 27). Social work responses to domestic violence during the COVID-19 pandemic: Experiences and perspectives of professionals at women's shelters in Sweden. *Clinical Social Work Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10615-022-00833-3>

Code Pénal Belgique. (n. d.). Dostupné z: https://sherloc.unodc.org/cld/document/bel/1867/code_penal_belgique.html

Council of Europe. (2011, May 11). *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Dostupné z: <https://rm.coe.int/168008482e>

Council of Europe. (2020, September 21). *GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention) Belgium*. Dostupné z: <https://rm.coe.int/grevio-report-on-belgium/16809f9a2c>

Council of Europe. (n. d.). Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work>

Council of Europe. (2024). GREVIO. Rapport soumis par la Belgique donnant effet aux dispositions de la Convention du Conseil de l'Europe sur la prévention et la lutte contre la violence à l'égard des femmes et la violence domestique conformément à l'article 68, paragraphe 1 (Premier cycle d'évaluation thématique) Dostupné z: <https://bdf.belgium.be/resource/static/files/international-conventions/Istanbul/2019-02-18-rapport-de-la-belgique-convention-d-istanbul.pdf>

DEI – Belgique. (n. d.). *La lutte contre la violence à l'égard des enfants - défense des enfants*: Dostupné z: <https://www.dei-belgique.be/index.php/a-propos/nos-domaines-d-intervention/le-droit-a-l-expression.html>

Department of Social Services. (n. d.). Child Welfare Services/Case Management System. Dostupné z: <https://www.cdss.ca.gov/inforesources/child-welfare-services-case-management-system>

Council of Europe. (2019). GREVIO. Rapport soumis par la Belgique donnant effet aux dispositions de la Convention du Conseil de l'Europe sur la prévention et la lutte contre la violence à l'égard des femmes et la violence domestique conformément à l'article 1, paragraphe 68 (Rapport de référence). Dostupné z: <https://rm.coe.int/state-report-belgium/pdfa/168093141c>

Ecoute Violences Conjugales. (2024). Dostupné z: <https://www.ecouteviolencesconjugales.be/>

Family Justice Center Alliance. (2024). *Family Justice Center Alliance*. Dostupné z: <https://www.familyjusticecenter.org/>

Humanium. (2020). *Children of Belgium*. Dostupné z: <https://www.humanium.org/en/belgium/>

Child Welfare Information Gateway. (n.d.). *State laws on reporting and responding to child abuse and neglect*. Dostupné z: <https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/laws-policies/can/reporting/>

Childhub. (2013). *Barnhaus: A quality review of 23 Swedish Barnahus*. Dostupné z: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/barnhaus-quality-review-23-swedish-barnahus>

Jeugdhulp. (2024). Dostupné z: <https://www.jeugdhulp.be/>

KCE report 269. (2016). *How to improve the detection of child abuse in Belgium? Dostupné z: https://kce.fgov.be/sites/default/files/2021-11/KCE_269_Child_abuse_in_Belgium_0_1.pdf*

Kindreflex. (n.d.). Dostupné z: <https://kindreflex.be/>

LLoyd, M., (2018). Domestic Violence and Education: Examining the Impact of Domestic Violence on Young Children, Children, and Young People and the Potential Role of Schools, *Frontiers in Psychology* 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02094>

OCMW https://www.belgium.be/nl/familie/sociale_steun/ocmw

Office de la naissance et de l'enfance. (n. d.). *Questions-réponses - professionnel*. Dostupné z: <https://www.one.be/professionnel/maltraitance/questions-reponses/>

Opgroeien. (2024). Dostupné z: <https://www.opgroeien.be/>

Praxis, (n. d.). Dostupné z: <https://www.asblpraxis.be/>

Rozhovor s Charlotte Demeyer a Jana Verguchten, výzkumnice a vyučující z Univerzity VIVES v Katrijku, Belgie. (2023).

Save The Children. (2018). *Save the Children International*. Dostupné z: <https://www.savethechildren.net/>

SOS Enfants. (2024). Dostupné z: <https://www.one.be/professionnel/maltraitance/les-equipes-sos-enfants/>

Tactics. (n. d.). Dostupné z: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/www/What_we_do/projects/tactics/D2.1/Tactics_2.1_-_Belgium_-_Final.pdf

The Brussels Times (2024). Dostupné z: <https://www.brusselstimes.com/search/domestic%20violence>

Veilig Huis. (2024). Dostupné z: <https://www.vlaanderen.be/veilig-huis>

Vertrouwenscentra Kindermishandeling. (2023). *Vertrouwenscentra Kindermishandeling*. Dostupné z: <https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/documentatie-en-links/downloads/>

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. (2021). *Vertrouwenscentrum Kindermishandeling*. Dostupné z: <https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/>

Vertrouwenscentrum-kindermishandeling. (2024). Dostupné z: <https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/>

**T A
Č R**

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA